

Teme: Gradona elnica

Kako smo spasili loger "Nerezinac" i učinili ga ponosom otoka Lošinja

Foto: S. Drechsler

Bio je kraj veljače. Godina 2013. Iako se nasluđivalo već neko vrijeme, silno je tužno odjeknula vijest kako je nakon teške bolesti umro Karl Heinz Putz, temperamentni Nijemac iz Koelna kojeg su svi koji su ga poznavali, s razlogom, smatrali i stanovnikom Nerezina. Bio je u godinama, niti punih 58, koje ni u kom slučaju nisu imale slutiti tragičan kraj, piše Novi list. Svega godinu dana ranije, zahvaljujući upornosti Ferdinanda Zorovića i vlasnika nerezinskog brodogradilišta Karla Lekića, njih su trojica krenuli u spašavanje – lošinjskog, nerezinskog logera kojeg je Lekić prihvatio u svoje brodogradilište. Vlasnik zanimljivog, teretnog jedrenjaka starog nešto manje od stoljeća i pol bila je obitelj Turina iz Šmrike koja nije imala ni materijalnih, a ni tehničkih uvjeta za njegovo obnavljanje.

– Ali, mi to možemo i moramo! Zaključili su 2012. Nerezinci, bez obzira odakle uistinu bili, i krenula je – obnova logera.

Nema predaje

Ali, taman kad se uhvatilo financijski i zanatski zalet, tuga. Odlazak Putza, smrt koja je snažno odjeknula i u njegovom rodnom Koelnu. Kako i ne bi kad je od ranih devedesetih bio lider organiziranog otpora neonacizmu i rasizmu, uvijek koji je i kroz glazbeni rad znao organizirati mitinge lijeve politike misli na kojima se znalo okupiti i do 100 tisuća njegovih istomišljenika. Bio je Putz jedan od onih koji nije podnosio nepravdu, koji je naprosto sve ljude na svijetu, ma kakvi na van bili, jednako cijenio i koliko je god mogao štitio. Pa je takav odnos imao i prema hrvatskoj baštini.

Ono što je trojac Putz-Zorovići-Lekić nagnalo na obnovu tog drvenog jedrenjaka bila je i činjenica, ne uistinu li to, kako će s istočnojadranskih prostora nestati i zadnji njegov primjerak. A kako je bilo poznato, upravo nerezinsko brodogradilište kroz svoju povijest napravilo ih je na stotine. Njegova obnova ne samo da je bila dug pomorskoj tradiciji, ona je bila i posveta nastanku i razvoju Nerezina. A ni kao turistička znamenitost, Putz je uostalom bio vlasnik zanimljivog nerezinskog hotela Televrin, jedan takav obnovljeni loger ne bi bio na odmet. Štoviše.

Foto: S. Drechsler

Ali, rekli smo, tragičan kraj njemačkog prijatelja itavu je priču zaustavio. A nakon tjedana tuge i depresije, Zorovići izranja kao osoba koja je davši zavjet baš i zbog sjećanja na Putza, odlučila kako – nema predaje.

– Do Karl Hainzove smrti mnogo smo toga već bili napravili. Naš je »Nerezinac« u jednom smislu bio spašen, ali bilo je sve zajedno još jako daleko od završenog posla, sjećanja se po etaka obnove »Nerezinca« dinamičniji i vrlo zanimljivi Ferdinand Zorovići.

Neformalan i u cijelosti posvećen svom kraju i tradiciji na kojoj je nastao i na sam svečanosti otvaranja interpretacijskog centra koji je održan prošlog tjedna na Rivi lošinjskih kapetana, baš ispred muzeja Apoksiomenu, Zorovići se pojavio u majici, jakni i s kapom, dijelovima odjeće od kojih je svaki bio posvećen nekoj od udruga koje su posebno pozitivno djelovale u obnovi »Nerezinca«. I jednako je tako neposredan, u svečanosti inu koji je na tom dijelu malološinjske rive okupio itavu politiku vertikalu – ministar Gari Cappelli, župan Zlatko Komadina, gradonačelnica Ana Kućić – Zorovići održao srdačan govor protkan ponosom.

Jezičac na vagi

– Znao što... osim što mi je u ljudskom smislu bilo užasno kad je umro Karl Hainz, nekoliko godina kasnije na žalost i Karlo Lekić, bez zadržke sam se okrenuo institucijama za koje sam vjerovao kako imaju sluha za ono za što se borim. Najprije – župan Zlatko Komadina. Puno je puta pokazao kako voli more i pomorsku tradiciju. Znao sam i za projekt »Mala barka« kojem je najvažnija zadaća bila ne dozvoliti da se brodograđevna tradicija zaboravi. Pa sam se

tako dakle najprije obratio – Primorsko-goranskoj županiji, sje a se nastavka borbe za spas logera Zorovi .

Foto: S. Drechsler

A Županija je pak projekt obnove logera »Nerezinac« uvrstila me u prioritete u tom sektoru. U tijeku je bila i »Mala barka II« koja je objedinjavala dvije hrvatske županije – Primorsko-goransku i Istarsku – kao i slovenske op ine Piran i Izola, tako da je njezin dio postao i »Nerezinac«. Ono što je tako er za svaku pohvalu, injenica je kako je Primorsko-goranska županija najuspješnija hrvatska županija u privla enju sredstava iz EU fondova tako da je obnova »Nerezinca« brzo opet pokrenuta. Ali – bilo je potrebno jako puno novca da bi se sve dovršilo jer loger »Nerezinac« bio je u jako lošem stanju tako da je tražio skoro – sve novo.

Ra unica je govorila kako je potrebno oko tri milijuna kuna. Rekli smo, Županija je odmah reagirala tako da je prikupljeno nešto manje od 2,2 milijuna kuna od ega je iz EU fondova stiglo ak 85 posto. No, to nije bilo dovoljno. Pa su tako Komadina i Zorovi krenuli u samom finiširanju, prije dvije godine – korak dalje. Cilj im je bilo Ministarstvo turizma. I ministar Gari Cappelli. injenica da je iz Malog Lošinja samo je olakšavala razumijevanje o koliko se važnom projektu radi – za prošlost, ali i jednako tako i za budu nost otoka Lošinja. I bili su u pravu. Kako je Cappelli i sam istaknuo, Zorovi ev odgovor kako je stopostotno uvjeren u ispravnost obnove »Nerezinca« bio je onaj najvažniji jezi ac na vagi da se i Ministarstvo turizma aktivno uklju i u obnovu. Njihov je doprinos bio manji, po prilici 700 tisu a kuna, ali zato dovoljan da se pri a dovede do – kraja. Do emocijama nabijene sve anosti koja ma koliko da je imala svoju pravilnu, ozbiljnu formu, pa tako i voditelja Roberta Ferlina, male plesa e tradicionalnih plesova, Mafrine, plesa lošinjskih kapetana, osnovnoškolaca i njihovih pjesama, bila je i tako – srda na.

Foto: S. Drechsler

Stojimo na logeru i udimo se njegovoj boji. Siva. Nisu li brodovi bijeli i plavi. Ili u boji prirodnog drva?

– Da, bijelo i plavo je simbol mora. Ali nije život na moru uvijek pjesma, nije to samo turizam. Ovo su vam bili teretni brodovi na kojima se neprestano prevozilo ne baš istu robu. Bili su jako izloženi prljanju, trošenju, bili su baš ona velikim naporima izložena prevozna ka snaga koju se nije štedjelo. Morate znati da je Lošinj u doba kad su logeri bili esta pojava bio otok koji je svoju komunikaciju sa svijetom obavlja isklju ivo morem. Moru zapravo duguje svoj razvoj, svoj život. Iz Lošinja u Senj po drvenu gra u, pa danima na moru prema Veneciji. I tako iz dana u dan. Iscrpljeni pomorci. Iscrpljeni i brodovi. A vi pitate za boje! Bijela? Koliko bi dugo bila bijela? Dodavalo joj je crnilo, a u, kako bi se manje prljali, kako bi nakon tih transportnih napora na nešto sli ili. Druge boje nisu dolazile u obzir tako da sam u obnovi inzistirao na sivoj, autenti noj bolji nerezinskih logera, objašnjava nam Zorovi .

Spona dva svijeta

Da plovili su logeri stalno do Venecije, te vje ne luke s kojom je bio povezan uspon, ali i pad kvarnerskih prostora. Prevozili su mnogo toga, od pijeska do, najviše, drvene gra e. Drvo je bilo potrebno pe ima Murana na kojem se oblikovalo fantasti ne staklene predmete, tako tražene i tako cijenjene širom svijeta. A njih bez nerezinskih logera i velebetskog drva ne bi bilo. Da, sjaj Venecije, njezin uspon i najve a mo imaju se zahvaliti upravo – slavenskom istoku. Lošinj je u tome igrao jako važnu ulogu. Bio je spona dva svijeta.

No, kako je slabila gospodarska mo Venecije, a mijenjao se i tehni ki aspekt plovidbe u kojoj su jedrenjaci uzmicali pred motornim brodovima, logeri su polako po eli nestajati. Istina, preure ene u putni ke jedrenjake u život ih je vratio nagli razvoj turizma, posebno upe atljiv na lošinjskom podru ju.

Foto: S. Drechsler

– Ma kakvo preure enje! Dodavanje svega onog što je bilo potrebno da bi turisti guštali, upropastilo bi formu logera. Nisu oni bili za razmažene turiste, ni govora, bili su oni za težak rad i samo s elementarnim uvjetima za odmor posade od nekoliko pomoraca, dodaje Zorovi . Ma i kad ih se prera ivalo za turizam, kako bi koji došao u stanje da mu je obnova neophodna, prepuštalo bi ih se propasti. Brodogradnja, drvena bila je svedena na simboli ne brojke, logere se – nije isplatio obnavljati.

A nekoliko metara dalje od nas, s iskreno razvu enim osmijehom – Gilberto Fazli . Diplomirani inženjer elektrotehnike, s diplomom ljubljanskog sveu ilišta, izdanak ugledne lošinjske obiteji, zaljubljenik u jedrenje, more.... A od prošlog tjedna – kapetan »Nerezinca«! Kao da su mu se u jedno sklopio itav niz elemenata od kojih su mu se sastojali jako važni životni snovi.

– Svi smo ponosni na »Nerezinca«, kako ne bismo bili. U njemu je sve što nas ini gradom i otokom – dug pomorskoj tradiciji, brodogradnji, životu uz i od mora. Takva e mu biti i uloga. U njemu je sadržan interpretacijski centar, privez e mu biti ispred muzeja Apoksiomena, ali »Nerezinac« e esto i na more. Plovit e da bi do kraja zorno pokazao kako je to kroz povijest živio Lošinj, pojasnio nam je Fazli . Ne skidaju i osmijeh.

Hvala, Ferdo

Kao što to nije inio ni Zorovi . Sretan tim više što je ispunio zavjet prema svojim umrlim prijateljima, ljudima koji su

pokrenuli akciju spašavanja logera. Zanesenjacija kojima zapravo moramo biti zahvalni što nam omogućavaju – razumijevanje civilizacije. Bez njih, kao i bez ljudi slikih njima, imali bismo samo fragmente. Ovako – za one koje tek dolaze postoji logika, jasno opisani od strane prof. dr. Roberta Mohovića, s »Nerezincem« tako opipljivi niz. Niz ljepote i ponosa otoka koji s razlogom doživljavamo kao jedan od, zahvaljujući ne samo prirodnim ljepotama nego i ljudskom radu, najzanimljivijih otoka Mediterana. Stoga da, baš kao što je to s posebnim ponosom naglasio ministar Cappelli, kao i svi ostali govornici na Rivi lošinjskih kapetana: hvala Ferdo. Hvala Ferdinandu Zoroviću jer uistinu je trebalo imati i strasti i strpljenja da bi se »Nerezinca« dovelo do unikata koji će Mali Lošinj voditi u budućnost.

Skromnih dimenzija

Loger je jedrenjak s dva jarbola čija se dužina »vrtjela« oko 20 metara. Širina je bila proporcionalna, oko pet metara, a ponijeti je mogao i više od 200 tona. Posede su bile male, rijetko veće od pet, šest ljudi jer mjesta za više njih naprosto nije bilo. Ploviti na njima? Ni najmanje lako. Zapravo – bio je to jedan od najtežih poslova na moru.

Prva faza

Kako precizni zapisi govore, 2012. godine, u osobnoj inicijativi tri prijatelja provedeni su bili sljedeći radovi: pramac je obnovljen u svom izvornom obliku, zamijenjena i obnovljena su istrunula i polomljena rebra te vanjska oplata broda. Isto tako obnovljena je unutrašnja oplata, pramena paluba te brodska ograda, paluba je u potpunosti obnovljena, nadgrađe na palubi povišeno je za 60 cm što je rezultiralo većom visinom u unutrašnjosti, na krmenoj palubi izgrađena je kormilarnica. Izreli nog profila u U-obliku izgrađena je kobilica broda pri vršenju ispod trupa broda, a šupljina je ispunjena čelikom i betonom, nanosi se prvi sloj vanjske boje i antifouling premaza te brod biva porinut u more. Nabavljen je bio motor, rabljeni Fiat Aifo od 250 KS, a pogonska osovina je također bila nabavljena i čekala je – na ugradnju.

<http://pomorac.net/2019/04/08/kako-smo-spasili-loger-nerezinac-i-ucinili-ga-ponosom-otoka-losinja/>

KLJUČNE RIJEČI:

AUTOR:

Novi list